

مهم‌ترین همسایگان این استان، عبارتند از؛ بوشهر (غرب)، فارس (شمال)، کرمان (شمال)، سیستان و بلوچستان (شرق)،

خلیج فارس و دریای عمان (جنوب)

دکلیل اهمیت جغرافیایی استان هرمزگان:

۱- اهمیت تاریخی و نقش فرهنگی - ۲- موقعیت جغرافیایی و مرکز ارتباطی - ۳- وجود ذخایر عظیم (مواد آلی، مواد کانی) و تولید آنها

۴- اهمیت از لحاظ وابستگی حیات اقتصادی ایران و دیگر کشورهای منطقه خلیج فارس و دریای عمان

۳

سؤال متن

با توجه به شکل ۱-۱ به این پرسش پاسخ دهید:

۱- استان‌های همسایه هرمزگان را مشخص کنید. بوشهر، فارس، کرمان - سیستان و بلوچستان

۲- نام جزیره‌های خلیج فارس متعلق به استان هرمزگان را ذکر کنید. قشم، تنب بزرگ، تنب کوچک، ابوموسی، سیری - کیش، لاوان

درس ۲

- ارتفاعات این استان از نظر نحوه تشکیل به دو بخش تقسیم می‌شود:

الف) ارتفاعات بخش شمال و شمال غربی (فارس و هرمزگان) که مهم‌ترین ارتفاعات آن، عبارتند از:

۱- کوه فارغان ۳۲۶۷ متر در شرق حاجی آباد - ۲- کوه نیان در شمال شرقی بندرعباس - ۳- کوه گنو ۲۳۴۷ متر شمال بندرعباس

۴- کوه شب بیان ۲۶۸۱ در شمال شرقی بندرلنگه

ب) ارتفاعات بخش جنوب شرقی (واحد، کوار و پشاور) مرتفع‌ترین کوه آن مهره نام دارد

- اثرات گنبدهای نمکی، عبارتند از:

الف) مثبت: ۱- اکوتوریسم - ۲- صنایع شیمیایی - ۳- استفاده به عنوان نمک طعام

ب) منفی: ۱- شور شدن آب‌های سطحی و زیرزمینی - ۲- شور شدن خاک - ۳- حرکات تکتونیکی - ۴- استخراج معادن آبی (نفت و گاز) و کانی (خاک سرخ)

- دشت‌های استان اغلب شامل: زمین‌های شور، شن‌زارها، تپه‌های ماسه‌ای و زمین‌های فرسوده است.

- گل‌فشان‌های استان: اغلب در سواحل جاسک و در منطقه کوه مبارک واقع شده است.

شهرستان سواحل استان را از نظر شکل به سه دسته می‌توان تقسیم کرد: ۱- سواحل دلتایی و جزرومدی - ۲- ساحل ماسه‌ای

- ۳- ساحل بالا آمده یا مرتفع

جزایر استان از نظر ساختمانی سه شکل دارند: ۱- جزایر طاقدیسی - ۲- گنبد نمکی - ۳- مرجانی

۷

فعالیت

به نظر شما چگونه می‌توان اثرات گنبدهای نمک را بر منابع آب و خاک کنترل کرد؟ ۱- جمع آوری سیلاب‌های جاری شده

از گنبدهای نمکی و هدایت آنها به منابع کویری از طریق کانال‌های بتونی - ۲- احداث بندهای کوتاه خاکی در مسیر سیلاب‌های

جاری شده از گنبدهای نمکی - ۳- انحراف آب شور چشممه به حوضچه‌های ساخته شده بتونی و تبخیر و استحصال نمک آن

۴- تقویت پوشش گیاهی و انتخاب گونه‌های مقاوم به شوری

درس ۳

مهم‌ترین توده هواهای موئدر آب و هوای استان:

۱- توده هوای شمالی - ۲- توده هوای مدیترانه‌ای - ۳- توده های هوای سودای - ۴- توده هوای موسمی - ۵- توده هوای گرم و خشک

۱۸

فعالیت

چرا هر چه از شمال استان به سمت سواحل پیش می‌رویم میانگین دما افزایش می‌یابد؟ زیرا وجود ارتفاعات در نواحی

شمالی استان، دما و رطوبت نسبی هوا را به طور محسوسی کاهش داده و موجب اعتدال آب و هوا می‌شود. عامل فاصله از دریا نیز،

در افزایش یا کاهش رطوبت نسبی مناطق مختلف نقش دارد، به گونه‌ای که سبب ایجاد تفاوت در آب و هوای بیابانی ساحلی

می‌شود و از سوی دیگر در سواحل به دلیل وجود مرکز پرفشار و بالا نرفتن هوا مرتبط، میزان بارش کم و هوا گرم است.

درس ۴

مهم ترین منابع آب استان:

- (الف) آب های سطحی: ۱- رودهای دارای آب شیرین، مانند: میناب گنج و ... ۲- رودهای آب شور، مانند: رود کل و مهران
 (ب) آب های زیرزمینی

مهم ترین راه های مقابله با بیان زایی در استان: الف) پاشیدن مالج ب) کاشت نهال
 پوشش گیاهی استان، شامل: انواع جنگل های کوهستانی، ساحلی، مانگرو و مرانع برای چرا و دامها است.

فعالیت

۲۰

- با توجه به نقشه حوضه آبریز خلیج فارس، تعیین کنید غالب رودهای شور استان، در کدام سمت آن قرار دارند؟ این مسئله چگونه باعث شوری آب این رودها شده است؟ رودخانه های آب شور اغلب از غرب استان جریان دارند و به دلیل عبور از تشکیلات نمکی شور، غیر قابل استفاده می شوند.

درس ۵

- انواع مخاطرات طبیعی استان، عبارتند از: ۱- سیل: به علت بارش های شدید، فقر پوشش گیاهی ۲- خشکسالی: به علت بارندگی کم و نامنظم و تبخیر شدید ۳- زلزله ۴- توفان
 - علل آводگی آب و خاک استان: ۱- پساب های خانگی ۲- فاضلاب کشاوری ۳- پساب صنعتی
 عوامل آводگی خلیج فارس، عبارتند از: ۱- ورود فاضلاب شهری ۲- ورود فاضلاب صنعتی ۳- تردد شناورها و کشتی ها ۴- ورود سموم کشاورزی

درس ۶

اهمیت جزایر استان:

الف) اهمیت موقعیت نظامی ب) دارای منابع نفت و گاز و خاک سرخ هستند.

مهم ترین منابع در آمد جزیره نشینان: ۱- خرید و فروش ۲- صیادی ۳- دریانوردی

درس ۷

- عوامل تراکم بالای جمعیت در نواحی شمال شرقی و مرکزی و جزایر: آب کافی، خاک حاصلخیز، آب و هوای مساعد، وجود مراکز اقتصادی، تجاری و صنعتی و نیز مرکزیت سیاسی، اداری بندرعباس
 مهم ترین پیامدهای مهاجرت به استان:
 ۱- گسترش حاشیه نشینی به خصوص در بندرعباس ۲- ایجاد ترافیک و مشکل حمل و نقل ۳- ایجاد مشاغل کاذب و افزایش تعداد بینکاران

فعالیت

۵۶

- بیشترین تراکم جمعیت در کدام شهرستانها دیده می شود؟ بندرعباس، میناب، رودان، بندرلنگه، قشم، کیش و حاجی آباد.

درس ۸

- زبان مردم استان، فارسی است و با گویش ویژه بندری تکلم می کنند. دین مردم هرمزگان اسلام است و پیرو دو مذهب شیعه و سنتی هستند.
 انواع ترینیات در پوشاک: ۱- سوزن دوزی ۲- بادله دوزی ۳- خوس دوزی ۴- گلابتون دوزی.
 انواع صنایع دستی استان عبارتند از: ۱- سفالگری (ساخت کوزه جهله)، ۲- حصیر بافی (پیش و پرونده)، ۳- صنایع دریایی

فعالیت

۶۳

- برای توسعه و پایداری صنعت پوشاک چه موانع و مشکلاتی وجود دارد؟ ۱- نبود ماشین آلات پیشرفته و فناوری نوین،
 ۲- تأمین مواد اولیه با قیمت مناسب ۳- وجود قاچاق و واردات بی رویه پوشاک ۴- عدم حمایت دولت از این صنعت و نبود تمایل برای سرمایه گذاری در آن.

فعالیت

۶۸

- در کدام مناطق استان صنایع سفالگری وجود دارد؟ کاربرد آن را بنویسید.
 سفالگری در روستاهای حکمی، گوربند و شهوار از توابع شهرستان میناب و روستاهای لشتگان از توابع بندرعباس رواج دارد و تولیدات انواع کوزه آب، گلدان، قلیان، سرقیان، اسفند سوز، گشته سوز در آن جا صورت می گیرد.

وجه تسمیه هرمزگان، برگرفته از «تنگه هرمز» و به معنای «سرزمین هرمز» است.
با روی کار آمدن صفویان، دوره جدیدی از زمامداری در هرمزگان و ملوک هرمز آغاز شد. سپس مأمور تصرف هرمز شد و اما شاه عباس توائیست پرتقالی‌ها را از منطقه اخراج کند.
- پس از قاجاریه به دو دلیل زمینه‌های حاکمیت ایران بر خلیج فارس فراهم شد: ۱- پاسداری از تنگه هرمز، ۲- حل اختلافات با دولت‌های منطقه

البکرک به اهمیت تنگه هرمز بود و آن را کلید خلیج فارس نامید. ۱۰ اربیهشت روز ملی خلیج فارس است.

جاده‌های طبیعی استان: ۱- آب و هوا ۲- دریا ۳- جنگل‌های حرا ۴- گنبدی‌های نمکی ۵- جزایر ۶- مناطق حفاظت شده
جاده‌های انسانی استان: (الف) تاریخی، باستانی، شامل: قلعه‌ها، پل لاتیدان، حمام‌های قدیمی، معابد، شهر باستانی جزیره کیش، چاه‌های تلا (ب) فرهنگی، مذهبی: مساجد، زیارتگاه‌ها، موزه

۱- به نظر شما گردشگری در استان هرمزگان چه تأثیرات مثبت و پیامدهای منفی می‌تواند به همراه داشته باشد؟ نتایج آن را در جدول زیر بنویسید.

پیامدهای منفی

تأثیرات مثبت

- ۱- موجب تغییر و تخریب چشم اندازهای طبیعی می‌شود.
- ۲- موجب تخریب محیط زیست و اینهای تاریخی می‌گردد
- ۳- می‌تواند آثار نامطلوب فرهنگی و اجتماعی داشته باشد
- ۴- توسعه صنایع دستی
- ۵- توسعه تبادل فرهنگی و رشد فرهنگی

۲- شما برای پیشرفت صنعت گردشگری استان چه پیشنهاد و راهکاری ارائه می‌دهید؟ برای توسعه گردشگری استان، باید زمینه‌های جذب گردشگر را فراهم آورد، از جمله: (الف) ایجاد هتل‌ها و اقامتگاه‌های مطلوب (ب) توسعه وسایل حمل و نقل (ج) استفاده از پتانسیل‌های استان، از جمله جزایر و بنادر جهت توسعه گردشگری (د) افزایش سرمایه‌گذاری و جذب سرمایه‌گذاران برای این هدف (ه) حمایت از گردشگری دریایی (و) ایجاد خطوط مسافربری میان جزایر (ز) بهره‌گیری از تبلیغات و آشنا کردن هرچه بیشتر مردم ایران و جهان با طبیعت و جاذبه‌های استان.

توانمندی‌های کشاورزی استان:

بخش‌های زراعت، باغداری، دام و طیور، شیلات و آبزیان که در اقتصاد کشور بسیار فعال است.

صنایع استان را می‌توان به دو دسته تقسیم کرد:

(الف) صنایع و هنرهای دستی، مانند: لنج سازی، گلابتون دوزی و ... (ب) صنایع کارخانه‌ای (ماشین)، مانند: شیلات، کشتی سازی و ...
آنواع معدن استان: ۱- کانی‌های فلزی و غیر فلزی ۲- معدن نفت و گاز در استان، مانند: (الف) میدان گازی سرخون (ب) میدان گازی گورزین ۳- میدان نفتی هنگام

اهمیت تجاری استان: این استان ۷۰ بندر کوچک و بزرگ دارد و بندر شهید رجایی؛ به عنوان بزرگ‌ترین بندر تجاری کشور، در آن فعال است.

مهم‌ترین همسایگان استان: بوشهر، فارس، کرمان، سیستان و بلوچستان
دلایل اهمیت جغرافیایی استان: (الف) اهمیت تاریخی و نقش فرهنگی (ب) موقعیت جغرافیایی و مرکز ارتباطی (ج) وجود ذخایر عظیم (مواد آلی، مواد کانی) و تولید آنها (د) اهمیت از لحاظ وابستگی حیات اقتصادی ایران و دیگر کشورهای منطقه خلیج فارس و دریای عمان

۱- چندمورد از صنایع و معدن استان را نام ببرید. صنایع استان هرمزگان به دو دسته صنعتی و دستی تقسیم می‌شوند که از صنایع دستی این استان می‌توان ازلنج سازی، گلابتون دوزی، خوس دوزی، حصیربافی، سوزن دوزی، صنایع صدفی و ... نام برد.

مهم‌ترین صنایع رایج استان: کارخانه‌های کنسروماهی، پودر ماہی، قایق سازی، کشتی سازی و هم‌چنین صنایع نفتی.
این استان از نظر معدن نیز توانمند است و علاوه بر نفت و گاز، معدن کرومیت و خاک سرخ آن نیز مشهور است و نیز معدن سنگ گچ، سنگ آهک، سنگ آهن، نمک و شن و ماسه نیز در استان وجود دارد.

۲- شهرک‌های صنعتی بیشتر در کدام شهرستان‌های استان استقرار دارند؟ بندرعباس، میناب، بندرلنگه، رودان، بندرخمیر و بستک

درس ۱۵

- محدودیت‌ها و تنگناها: ۱- گنبدهای نمکی و گسترش آنها ۲- مخاطرات طبیعی ۳- نبود راه‌های ارتباطی مناسب
اهداف توسعه در بخش‌های مختلف:
- الف) کشاورزی: ۱- بهبود کیفی محصولات ۲- ارتقای مدیریت ۳- برقراری امنیت سرمایه‌گذاری ۴- افزایش سهم آبزیان
ب) منابع آب: ۱- حمایت از سرمایه‌گذاری ۲- مهار آب‌های سطحی
ج) صنعت: ۱- توسعه صنایع پایه ۲- توسعه صنایع معدنی
د) حمل و نقل: ۱- احداث بزرگراه ۲- نوسازی ناوگان هوایی ۳- توسعه خدمات در پایانه‌ها
ه) عمران روستایی: ۱- تأمین آب شرب و بهداشتی ۲- ارائه خدمات به موقع ۳- بیمه روستایی

فعالیت

- شما برای رفع محدودیت‌ها و تنگناهای استان به عنوان یک شهروند و یا یکی از مدیران آینده استان چه راهکارهایی را پیشنهاد می‌کنید؟ الف) ایجاد شرایط و فرصت‌های مناسب برای سرمایه‌گذاران بخش‌های خصوصی و عمومی غیر دولتی (ب) حمایت موثر از تشکیل و توسعه تعاونی‌ها و ایجاد گسترش شهرک‌های صنعتی (ج) توسعه عمرانی جزایر استان (د) حمایت از نهادهای کارآفرین و جلب سرمایه‌های خارجی (ه) گسترش تاسیسات و تجهیزات گردشگری در نوار ساحلی (و) ایجاد ظرفیت‌های جدید و فرآوری محصولات در زیربخش‌های شیلات، آبزی پروری، محصولات جالیزی و کشت‌های خارج از فصل، دام و بازداری (ز) توسعه فعالیت‌های گردشگری با توجه به نوار ساحلی و جزایر و مناطق آزاد کیش و قشم (ح) حفاظت و ارتقای سطح توانمندی محیطی و ایجاد شرایط مناسب برای توسعه پایدار و ...